

**Suunnitelma
kiusaamisen ennaltaehkäisemiseen
ja siihen puuttumiseen**

Sulkavan yhtenäiskoulu ja lukio

Sulkavan yhtenäiskoulu ja lukio
kevät 2025

Sisällysluettelo

Kiusaamisen määritelmä	3
Kiusaamisen ennaltaehkäiseminen	3
Kiusaamiseen puuttuminen	5
Verkossa tapahtuvaan kiusaamiseen puuttuminen	7
Oppilashuollon ja viranomaisten rooli	7
Lähteet	8
Liitteet	
Liite 1. Nettilomake kiusaamisesta ilmoittamiseen	
Liite 2. Kiusaamistapauksen selvittely 1.vaihe	
Liite 3. Kiusaamistapauksen selvittely 2. vaihe	
Liite 4. Kiusaamistapauksen selvittely 3. vaihe, seurantalomake kiusatun ja kiusaajan/-ien kanssa	
Liite 5. Kiusaamistapauksen selvittely 4. vaihe, mukana huoltajat ja kiusattu ja kiusaaja/t	
Liite 6. OPH:n juliste Toimi näin kiusaamistilanteessa, ohje lapsille	
Liite 7. OPH:n juliste Toimi näin kiusaamistilanteessa, ohje huoltajille	

Sulkavan yhtenäiskoulun ja lukion oppilashuoltoryhmä on kirjannut tähän suunnitelmaan ylös kaikki Sulkavan yhtenäiskoulussa jo käytössä olevat kiusaamiseen ennaltaehkäisevät ja siihen puuttumiseen käytettävät toimet. Lisäksi keväällä 2025 koulumme opettaja kehitti nettilomakkeen, jolla kiusaamisesta voi ilmoittaa helposti koulun oppilashuollolle. Koulun oppilaskunnat ovat käsitelleet tämän suunnitelman kokouksissaan. Suunnitelmaa tarkastellaan ja tarvittaessa päivitetään lukuvuosittain oppilashuoltoryhmässä.

Kiusaamisen määritelmä

Kouluissa tehdään päivittäin töitä luokissa ja välitunneilla sen eteen, miten toisille puhutaan ja miten toista kohdellaan. Lasten kanssa keskustellaan myös siitä, mikä on kiusaamista ja mikä erimielisyyksien selvittelyä.

Epäasiallinen käyttäytyminen on yksinkertaisesti huonoa, epäkohteliasta käyttäytymistä. Epäasiallinen käyttäytyminen saattaa muokkaantua kiusaamiseksi jatkuessaan. Epäasialliseen käyttäytymiseen sisältyvät niin ruma ja törkeä kielenkäyttö kuin epäkohteliaat eleet ja muu sanaton viestintä.

Kiusaaminen on toistuvaa, tahallista, tarkoituksellista toisen henkilön vähättelyä, loukkaamista, fyysistä väkivaltaa, syrjimistä. Kaikki kiusaaminen käsitellään.

Tärkeää on huomioida, että yksittäinen riitatilanne tai tilanne, jossa tulee pahamieli, ei ole kiusaamista vaan epäasiallista käyttäytymistä. Tilanteeseen puututaan ja se pitää sopia ja käsitellä siten, että molemmille/kaikille osapuolille jää tunne, että tilanne on käsitelty. Huomioitavaa on kuitenkin, että jos kahden henkilön välillä syntyy jatkuvasti ristiriitatilanteita, tähän pitää kohdistaa enemmän selvittelyä ja resursseja, jotta päästään selvittämään juurisyytä.

Kiusaaminen on vallan väärinkäyttöä. Siinä toiselle henkilölle aiheutetaan toistuvasti vahinkoa tai pahaa mieltä. Sen ominaispiirteitä ovat usein toistuvuus, järjestelmällisyys, vallankäyttö ja ryhmäilmiönä esiintyminen.

KIUSAAMISTA

Jatkuva epäasiallinen kommentointi, naljailu, ryhmästä pois sulkeminen

EPÄASIALLISTA KÄYTTÄYTYMISTÄ

Kertaluonteinen epäasiallinen kommentti, naljailu, riitatilanne

Kiusaaminen voidaan jakaa eri muotoihin:

- **Sanallinen kiusaaminen:** Nimittely, pilkkaaminen, nöyryyttäminen
- **Fyysinen kiusaaminen:** Lyöminen, töniminen, omaisuuden tuhoaminen
- **Epäsuora kiusaaminen:** Ryhmästä ulossulkeminen, juurujen levittäminen
- **Verkkokiusaaminen:** Kiusaaminen internetissä tai sosiaalisessa mediassa

Kiusaamisen ennaltaehkäiseminen

Kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi rakennetaan turvallista ja yhteisöllistä koulukulttuuria. Tähän sopivia keinoja ovat:

- **Yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittäminen**
 - Koulun yhteiset käytänteet, koulun järjestyssäännöt, luokkien omat säännöt, selkeät välituntialueet, yhteneväiset ohjeistukset.
 - Erilaiset teemaviikot ja tapahtumat, jotka osallistavat oppilaita ja edistävät koulun yhteisöllisyyttä. Ne myös lisäävät kouluyhteisön avoimuutta ja luottamuksen ilmapiiriä.

- Oppilaiden hyvinvointia ja kiusaamiseen liittyviä asioita seurataan erilaisilla kyselyillä.

Sulkavalla esimerkiksi ryhmäytymistunnit ja -päivät, koulun juhlat, erilaiset nuorille suunnatut tapahtumat, toimintavälitunnit, oppilaskuntien järjestämät teemaviikot ja Vapputalent-kilpailu. Kummitoiminta, tukioppilastoiminta ja tutorit. Vanhempainvartit ja kotiväenillat ovat hyviä tilanteita keskustella asiasta. Koulussamme suoritetaan koulun oman oppilashuoltoryhmän kehittämä hyvinvointikysely vähintään joka toinen lukuvuosi. Perusopetuksen seudullinen kysely toteutetaan joka toinen vuosi. THL:n valtakunnallinen kouluterveyskysely luokille 4,5,8,9, ja lukion 1. ja 2.luokalle toteutetaan joka toinen vuosi.

- **Tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen**

- Erilaiset tunne- ja vuorovaikutustaitoja harjoittavat oppitunnit tai tehtävät. Opettajien kouluttaminen näiden opettamiseen.

Sulkavalla on Huomaa hyvä-konseptiin perustuva teemaviikko, jossa keskitytään oppilaiden hyviin puoliin ja vahvuuksiin. Lisäksi erityisesti alakoulussa pidetään erilaisia oppitunteja joissa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja.

- **Opiskeluhoolto ja tukipalvelut**

- Opiskeluhoollon työntekijöistä koulukuraattori, koulun psykiatrinen sairaanhoitaja ja koulupsykologi ovat ennaltaehkäisemässä kiusaamista ja tukemassa oppilaiden hyvinvointia. Erilainen ryhmätoiminta ja yksilöllinen tuki ovat myös keinoja kiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi.

Sulkavalla koulukuraattori on neljänä päivänä viikossa läsnä koululla. Kouluterveydenhoitaja on koululla kahtena päivänä viikossa. Lisäksi etäpalveluina käytettävissä on koulupsykologi ja koulun psykiatrinen sairaanhoitaja. Koululla vierailee myös erilaisia tukihenkilöitä, nuorisotyöntekijä ja tarvittaessa Non fighting generation ry:n kasvatusohjaajia, jotka keskustelevat nuorten kanssa. Non fighting generation ry on erikoistunut nuorten väkivaltaisuuden vähentämiseen arvo- ja väkivallattomuuskasvatuksen keinoin.

- **Kiusaamisen vastaiset ohjelmat**

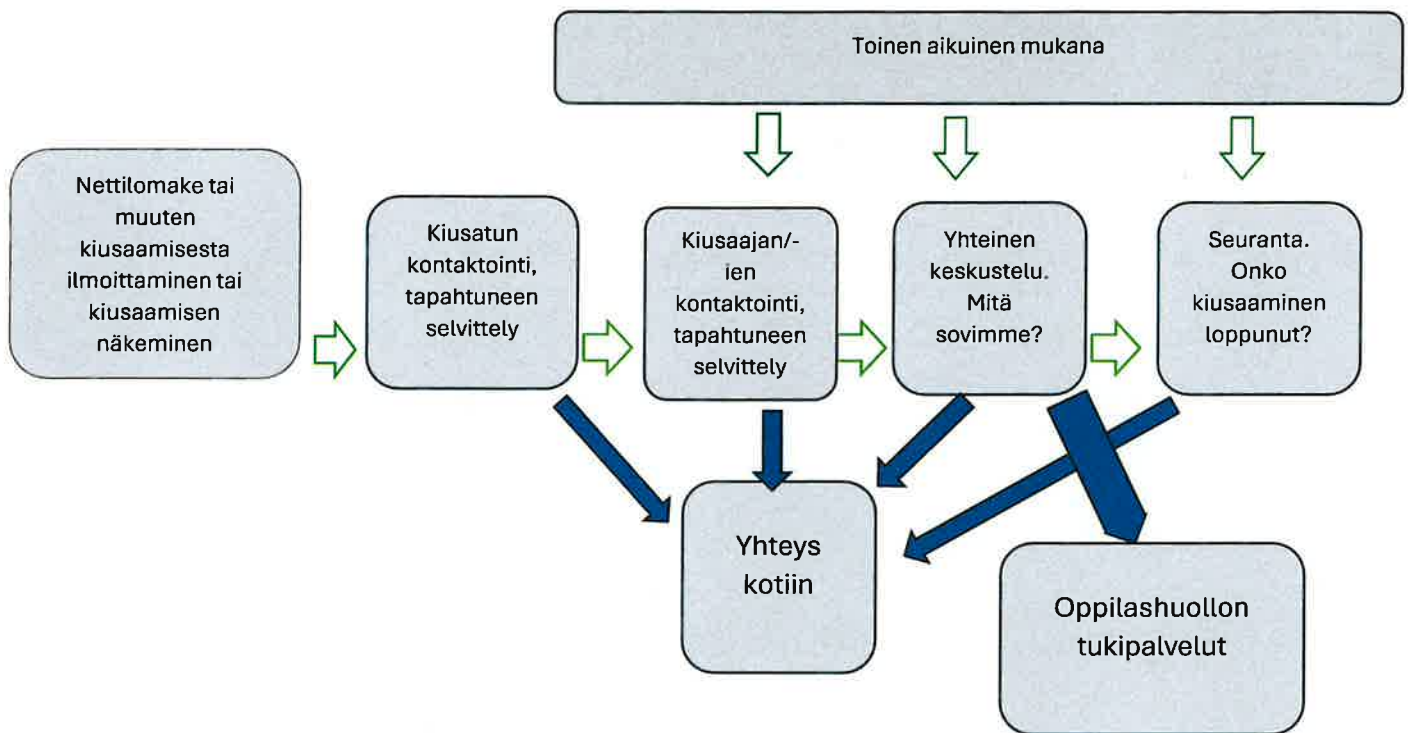
- Esimerkiksi KiVa koulu ohjelma ja vertaissovittelu.

- **Sulkavalla** ei ole tällä hetkellä käytössä KiVa koulu ohjelmaa.

Kiusaamiseen puuttuminen

Seuraavat asiat ovat tärkeitä kiusaamiseen puuttumisessa: dokumentointi. Mitä tarkemmin asiat dokumentoidaan, sen helpompi niitä on käsitellä ja sitä helpompi niistä on informoida eri osapuolia.

Kiusaamiseen puuttumisen toimintamalli on pääperiaatteiltaan tällainen:

1. Kiusaamisesta ilmoittaminen

Kiusaamisesta kertomisen pitää olla mahdollisimman helppoa ja oppilaita ja huoltajia sekä henkilökuntaa rohkaistaan kertomaan siitä.

Sulkavalla keinoina ovat koulun henkilökunnalle suullisesti tai viestin välityksellä kertominen. Tämä voi tapahtua välittömästi kiusaamistilanteen jälkeen tai myöhemmin. Kiusaamisesta tiedonsaaneen henkilökunnan jäsenen on reagoitava. Lisäksi käyttöön otetaan **nettilomake**, jossa kiusaamisesta voi raportoida ja jonka osoite on yleisesti tiedossa koulun oppilailla ja huoltajilla. Nettilomakkeella ilmoitetut tiedot menevät suoraan rehtorille ja apulaisrehtorille. Nettilomake on liitteenä.

2. Selvittämiskeskustelut

Sulkavalla selvittämiskeskustelut etenevät seuraavasti:

Ensin keskustellaan kiusatun kanssa ja dokumentoidaan keskustelu.

Tarvittaessa otetaan yhteys huoltajaan ja pyydetään huoltaja paikalle.

Tapauskohtaisesti mietitään, missä vaiheessa huoltaja/t tarvitaan mukaan.

Liite: Kiusaamistapauksen selvittely 1. vaihe, kiusattu

Seuraavaksi kahden koulun aikuisen kanssa otetaan keskusteluun kiusaaja /t yksitellen.

Liite: Kiusaamistapauksen selvittely 2.vaihe, kiusaaja/t

Mukaan keskusteluun pyydetään myöhemmin myös kiusattu.

Keskustelujen jälkeen kiusaamista käsittelevä työryhmä päättää jatkotoimista. Työryhmän kokoonpano määritellään erikseen.

Yleensä jatkotoimina järjestetään tapaaminen, jossa tehdään sopimus, johon kirjataan ainakin se miten kiusaajien pitää toimia, eli minkälainen toiminta pitää lopettaa. Tapaamisen kokoonpano, eli ketkä ovat siinä läsnä päätetään ja sovitaan tapauskohtaisesti. Tarvittaessa jatkotoimenpiteenä on yhteistyö kuraattorin/koulun psykiatrisen sairaanhoitajan/terveydenhuollon/NFG:n/ sosiaalityön/Ankkuritiimin kanssa. Jatkotoimenpiteenä voi seurata myös koulun kurinpitotoimi.

3. Seuranta ja tukitoimet

Sulkavalla kiusatulle ja kiusaajalle tarjotaan opiskeluhuollon palveluita eli kuraattorin, koulun psykiatrisen sairaanhoitajan, koulupsykologin tai terveydenhoitajan palveluita. Lisäksi kiusaamisen lopettamisen onnistumista seurataan suunnitelmallisesti. Tämän aikataulu on määritelty jo edellisen kohdan tapaamisessa. Liite: Kiusaamistapauksen selvittely, 3 vaihe. Seurantakeskustelu kiusatun ja kiusaajien kanssa

Mikäli kiusaamistapaus on sellainen, että mukaan selvittelyyn tarvitaan heti huoltajat, siirrytään suoraan kohtaan 4.

Liite: Kiusaamistapauksen selvittely 4.vaihe, mukana huoltajat ja kiusattu/kiusaaja/-jat

4. Kurinpito- ja muut keinot

Sulkavalla käytetään kiusaamisen ehkäisemiseen myös erilaisia kurinpitokeinoja, jotka perustuvat perusopetuslakiin. Ensisijaisina keinoina ovat kasvatustakeskustelut. Lisäksi kurinpitokeinona voi olla jälki-istunto. Viimesijaisena keinona voidaan käyttää koulusta erottamista määräajaksi. Tällöin tarjotaan myös samalla opiskelijahuollon tukikeinoja ja ollaan yhteyksissä sosiaaliviranomaisiin, jotta myös kotiin saadaan tarjottua tukea. Kurinpitokeinoja käytetään perusopetuslain mukaisesti.

Verkossa tapahtuvaan kiusaamiseen puuttuminen

Verkossa tapahtuvaan kiusaamiseen puututaan samalla tavalla kuin muihin kiusaamistapauksiin, mutta sen lisäksi sen ennaltaehkäisyyn ja puuttumiseen voidaan tarvita seuraavia keinoja:

- Selkeiden pelisääntöjen laatimista mobiililaitteiden käyttöön liittyen koulussa. Koulun järjestyssäännöissä (päivitetty 2023) on erikseen kännykkaetiketti.
- Huoltajien ja oppilaiden tietouden lisääminen siitä mitä verkossa tapahtuva kiusaaminen on. Tietoutta lisätään mm. erilaisin info-kotiväenilloin.
- Yhteistyö erilaisten teknologisten asiantuntijoiden tai toimijoiden kanssa vakavissa tapauksissa.

Oppilashuollon ja viranomaisten rooli

Oppilas- ja opiskeluhuollon tehtävä on tukea kiusattuja ja kiusaajia.

Poliisi on mukana selvittämässä vakavia kiusaamistapauksia tai sellaisia tapauksia, joissa rikoksen tunnusmerkit täyttyvät.

Lastensuojelu/sosiaalitoimi osallistuu kiusatun tai kiusaajan ja kodin tukemiseen silloin kun siihen on tarvetta.

Oppilashuoltoryhmä teettää koulussa hyvinvointikyselyn vähintään joka toinen vuosi.

Oppilashuoltoryhmä päivittää tätä suunnitelmaa.

Tämän suunnitelman tekeminen

Suunnitelmaan on koottu koulussa jo käytössä olevat kiusaamisen selvittelylomakkeet, niiden ulkoasu on yhtenäistetty. Lisäksi käyttöön on suunniteltu nettilomake, jolla voi helposti ilmoittaa kiusaamisesta. Tieto lomakkeesta menee rehtorille ja apulaisrehtorille, jotka ottavat tilanteen käsittelyyn. Suunnitelma on käyty läpi henkilöstön ja oppilaskuntien kanssa.

Lähteet

OPH:n julkaisu: Kiusaamisen vastainen työ kouluissa ja oppilaitoksissa

<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/kiusaamisen-vastainen-tyo-kouluissa-ja-oppilaitoksissa> 3.4.2025

<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/toimi-nain-kiusaamistilanteessa-oppilaat-a4.pdf>

<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/toimi-nain-kiusaamistilanteessa-vanhemmat-a4.pdf>

Non fighting generation ry

<https://nfg.fi/> 3.4.2025

Perusopetuslaki

<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1998/628> 3.4.2025

MLL

<https://www.mll.fi/wp-content/uploads/2015/06/mll-kaveritaidot-kaikille-opas-alakouluun-2024-web.pdf>

https://www.mll.fi/wp-content/uploads/2022/01/kiusaamisen_ehkaisy-opas_ohjaajalle_2021.pdf

Jos voit huonosti, sinulla on huolia tai sinua tai kaveriasi kiusataan: **kerro meille!**

Tämä lomake on luottamuksellinen ja se on tarkoitettu avun pyytämiseen, kiusaamisesta kertomiseen tai muiden huolien jakamiseen.

Lomakkeen tiedot menevät ensin koulun rehtorille ja apulaisrehtorille, jotka päättävät miten toimitaan seuraavaksi.

Lomakkeen voi täyttää halutessaan anonyymisti.

* Pakollinen kysymys

Onko sinulla huolia tai voitko huonosti? ▲
Kiusataanko sinua tai kaveriasi?

Voit kertoa asiasta meille tähän kirjoittamalla.

Oma vastauksesi

Lomakkeen sisällön saa jakaa rehtorien lisäksi: *

- ☐ huoltajalle
- ☐ luokanohjaajalle / luokanopettajalle
- ☐ oppilashuoltoryhmälle (rehtorien lisäksi erityisopettajat, opo, kuraattori, terveydenhoitaja, tarvittaessa koulupsykologi)

Kirjoita tähän sähköpostiosoite ja nimesi jos sinulle sopii että sinuun otetaan yhteyttä luottamuksellisesti.

Tämä kohta on vapaaehtoinen.

Oma vastauksesi

Lähetä

Tyhjennä lomake

KIUSAAMISTAPAUKSEN SELVITTELY 1. VAIHE

Päivämäärä: _____

Kiusattu: _____

Selvittelevät henkilöt:

Millaista kiusaamista on esiintynyt? Kuvaa konkreettisia esimerkkejä.

Montako kertaa kiusaamista on esiintynyt? Milloin viimeksi?

Kiusaamiseen aktiivisesti osallistuneet:

Muuta tietoa:

Mitä tehdään seuraavaksi?

Kirjaaja: _____

KIUSAAMISTAPAUKSEN SELVITTELY 2. VAIHE

Päivämäärä: _____

Kiusattu: _____

Selvittelevät henkilöt:

Yksilökeskustelut kiusaajien kanssa. Toteutus samana päivänä siten, ettäkeskustelut tulevat kiusaajille yllätyksenä. Mukana keskustelussa aina kaksi koulun aikuista.

Kiusaaja: _____

Keskustelussa todettua ja/tai sovittua:

Allekirjoitus: _____

Kiusaaja: _____

Keskustelussa todettua ja/tai sovittua:

Allekirjoitus: _____

Keskusteluun mukaan otetaan kiusattu ja kiusaaja/t.

Mitä sovitaan keskustelussa?

Allekirjoitukset:

Seurantapalaveri sovittu: _____

Onko asia niin vakava, että mukaan otetaan huoltajat? kyllä _____ ei _____

Informoitu huoltajat: aika: _____ miten: _____

Mahdollinen yhteispalaveri kiusatun, kiusaajan/-jien ja huoltajien kanssa: _____

Kirjaaja: _____

KIUSAAMISTAPAUKSEN SELVITTELY 3. VAIHE**Seurantakeskustelu kiusatun kanssa.**

Päivämäärä: _____

Kiusattu: _____

Selvittelevät henkilöt:

Onko kiusaaminen loppunut? (Ellei, onko lisääntynyt/vähentynyt/ ennallaan?)

Seurantakeskustelu kiusaajien kanssa. Kiusattu mukana: _____ Ei mukana: _____

Todetaan yhteisesti tilanteesta:

Jatkotoimet:

Allekirjoitukset:

Kirjaaja: _____

KIUSAAMISTAPAUKSEN SELVITTELY 4. VAIHE**Mukana huoltajat, kiusattu ja kiusaaja/-t**

Päivämäärä: _____

Kiusattu: _____

Selvittelevät henkilöt:

Mukana palaverissa:

Keskustelussa todettua ja/tai sovittua:

Tarvitseeko kontaktoida kuraattori/koulun psykiatrinen sairaanhoitaja/~~Ankkuritiimi~~/sosiaalityö/NFG/?

Kirjaaja: _____

Toimi näin kiusaamistilanteessa

Oppilaille

- Ole **reilu kaveri**: jos havaitset kiusaamista, osoita tukeasi kiusatulle esimerkiksi ottamalla yksin jäävä mukaan ryhmään.
- Jos joku **kiusaa sinua**, ilmoita siitä **heti** opettajalle, rehtorille tai jollekin toiselle koulun aikuiselle. Näin hän voi puuttua tilanteeseen.
- Ilmoita aikuiselle myös, jos **jotakin toista kiusataan**.
- Kerro, **mitä** tilanteessa tapahtui ja **ketä** oli paikalla.
- Kerro aikuiselle myös, jos olet kohdannut kiusaamista **verkossa**.
Säilytä mahdolliset todisteet, kuten some-, teksti- ja sähköpostiviestit.
- Kerro asiasta myös **vanhemillesi**.

Tiesitkö, että:

- Koulun aikuisten pitää aina puuttua kiusaamiseen.
- Kun tarvitset apua, voit ottaa yhteyttä opettajan ja rehtorin lisäksi koulun psykologiin, kuraattoriin, terveydenhoitajaan tai lääkäriin. Keskustelu on luottamuksellista ja toiveesi ja mielipiteesi otetaan huomioon.
- Voit ilmoittaa kiusaamisesta koulun aikuiselle myös **someviestillä**.
- Sinulla on **oikeus osallistua** koulun toiminnan ja pelisääntöjen suunnitteluun.

OPPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ
UTBILDNINGSDIREKTORATET

Kiusaaminen satuttaa.
Muista, että olet tärkeä ja arvokas juuri sellaisena kuin olet.

Toimi näin kiusaamistilanteessa – –

Vanhem-
mille

- Kiinnitä huomioita lapsesi tunnetiloissa tai käyttäytymisessä tapahtuviin **muutoksiin**.
- **Ilmoita viipymättä koululle**, jos havaitset tai saat tietosi lapseesi tai muihin lapsiin kohdistuvaa kiusaamista koulussa.
- Voit ilmoittaa **myös vapaa-ajalla tapahtuneesta** kiusaamisesta, jos arvioit että asialla on vaikutusta lapsen koulunkäyntiin. Ota asia puheeksi myös muiden tapahtumaan osallisten vanhempien kanssa.
- Vaikka olet huolissasi lapsestasi, **yritä ajatella miten asia ratkaistaisiin hyvin** myös muiden mukana olleiden lasten näkökulmasta.
- Jos lastasi on kiusattu, **ole hänen tukenaan**. Rohkaise häntä kertomaan kokemuk-
sistaan, kun asiaa käsitellään koulussa.
- **Jos oma lapsesi on osallistunut kiusaamiseen**, tue häntä asian käsittelyssä opettajien ja muiden tilanteessa mukana olleiden lasten kanssa.

Voit ennaltaehkäistä kiusaamista seuraavasti:

- **Keskustele** lapsesi kanssa kiusaamisesta ja sen muodoista sekä hänen kavereisuhteistaan koulussa, vapaa-aikana ja digitaalisissa ympäristöissä.
- **Tutustu digitaalisiin ja sosiaalisen median ympäristöihin**, joita lapsesi käyttää.
- **Harjoitelkaa** yhdessä lapsen kanssa mediataitoja sekä netin ja sovellusten kohtuullista käyttöä. **Rajoita** lapsen nettiaikaa tarvittaessa. **Opeta** ystävällistä ja asiallista käyttäytymistä myös netissä.

Tiesitkö, että:

- Lapsellasi on **oikeus psykologi- ja kuraattoripalveluihin sekä kouluterveyden-
huoltoon**. Näiden palvelujen asiantuntijat tarjoavat ohjausta myös huoltajalle.
- Sinulla on **oikeus saada tietoa** lapsen kouluasioista ja hyvinvoinnista koulussa.
- Mikäli kiusaaminen johtaa **kurinpito- tai puuttumis-
keinoihin tai sillä on rikosoikeudellisia seuraa-
muksia**, noudatetaan asianosaisten kuule-
misessa ja huoltajille tiedottamisessa lain-
säädännön edellyttämiä menettelytapoja.

OPETUSKESKUS
UTBIL & NÄKÖKULMA

